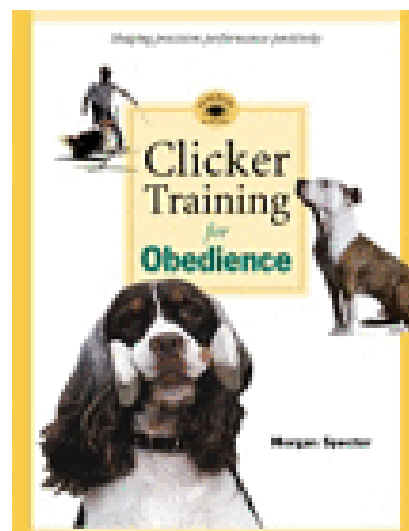

CLICKER TRAINING FOR OBEDIENCE - BASICS

SISÄLTÖ

FYYSINEN LÄHEISYYS	2
PRIMAARISET JA EHDOLLISET VAHVISTEET	2
MIKSI KLIKKERI	3
ÄÄNEN EHDOLLISTAMINEN	3
PERUSSHAPINGPROSESSI	4
KAHDEN TYYPPISTÄ VAHVISTAMISTA.....	5
KEHÄVIISAS KOIRA	6
TAIKAUSKOINEN KÄYTTÄYTYMINEN (SUPERSTITIOUS)	7
KLIKKERIIN TUTUSTUMINEN	7
YHTEYDEN SÄILYTTÄMINEN	7
VAHVISTUSAIKATAULUT (Schedules of reinforcement)	8
SAMMUTTAMINEN.....	8
VR:N VIRHEITÄ	9
KUISKAUSKOMENNOT	10
VIHJEEN LIITTÄMINEN TOIMINTOON.....	10
YLEISTÄMINEN (Generalization)	12
KÄYTTÄYTYMISKETJU (Behavior chain).....	12
KLIKKERIN HÄIVYTTÄMINEN (Fading)	14
CROSSOVER –KOIRA JA OHJAAJA	14

FYYSINEN LÄHEISYYS

- käsittelyyn tottuminen ja siitä pitäminen
- oppii tuntemaan koiransa kehon ja jos siinä on vaurioita – koirat hyviä peittämään vammansa
- lihashuolto
- yleinen hieronta
- TTouch
- koiran luottamus ohjaajaan
- TTouch → koiran asennot paremmiksi, esim. seisoo paremmin
- koira oppii tuntemaan oman kehonsa paremmin – koirien kehontuntemus yleensä huono, eivät ymmärrä, että niillä on sekä etu- että takapää. Auttaa esim. hypyissä ja seuraamisessa

PRIMAARISET JA EHDOLLISET VAHVISTEET

= primary ja conditioned reinforcers

- vahvistaminen = lisää käyttäytymisen esiintymisen todennäköisyyttä
- vahvistaminen vahvistaa käyttäytymistä (reinforcement strengthens behavior)
- jotkut vahvisteet objektiivisia (objective) eli ne esiintyvät ilman että niitä pidetään vahvisteina. Esim. vettä tulee hanasta, kun sitä nostaa → lisää hanan nostamisen todennäköisyyttä
- jotkut vahvisteet subjektiivisia (subjective) eli kouluttaja tarjoilee niitä aikomuksenaan saada aikaan käyttäytymisen toistuminen tulevaisuudessakin
- ohjaajan reaktiot aina vahvistavat jotain koiran käyttäytymistä, tietäen tai tiedostamatta

Harjoittelusopimus (Training bargain)

- koiran tekee mitä ohjaaja haluaa, ohjaaja antaa koiralle mitä se haluaa
- dialogi koiran ja ohjaajan välillä
- klikkerin ääni on keino puhua koiran kanssa

Primaarinen vahviste PR

- jotain, josta koira luonnostaan pitää/haluaa
- ruoka helpointa käyttää
- leikki ei kovin kätevä (paitsi keskeyttäjänä tai lopussa), koska se keskeyttää harjoitushetken

Ehdollinen vahviste CR

- sama kuin sekundaarinen vahviste
- jotain, josta koira on opetettu pitämään
- mikä tahansa voi olla tämä (ääni, vihellys, klikkeri)
- tiettyjä ehtoja
 - o paikalla – helposti käytettävissä
 - o luotettava – esim. sama ääni joka kerta
 - o välitön – nopea ääni, joka tulee heti oikeaan paikkaan
 - o läheinen – CR pitää selvästi liittyä PR
 - o todellinen – koiran pitää pystyä tunnistamaan se erikseen muista äänistä
- CR on jotain neutraalia, joka itsekseen ei merkitse koiralle mitään ennen kuin se opetetaan koiralle
- CR:stä tulee yhtä vahva kuin PR:stä, koska se tulee aina ennen PR

MIKSI KLIKKERI

Neutraliteetti on tärkeää, klikkaus ei ole kehua

- monet ohjaajat haluavat kehua koira
- oppimisprosessissa tärkeintä on tieto kuin kehu (ylysty)
- kehuminen ei ole kommunikaatiota, se on tunteellista vuorovaikutusta koiran kanssa
- sisältää positiivisen tunteen, ei välttämättä positiivista informaatiota
- klikkeri ei sisällä tunteellisia merkityksiä
- kertoo, että se mitä koira tekee sillä hetkellä, on oikein
- tuo selkeyttä koulutukseen

Äänen rajoitteet CR:nä

- ei ole selkeästi erottuva, esim. hyvä –sanaa käytetään monesti päivässä
- sanat ovat hitaammin ulostulevia kuin käden liike
- ääni vaihtelee paljon mielentilasta riippuen
- ääni ja suullinen kehu hyvä PR

Mutta klikkeriä ei voi viedä kehään mukana

- kehässä voi olla mukana panta ja hihna (joita ei voi käyttää)
- kehut ja silittelyt
- ei leluja, ruokaa tms.
- jokainen kouluttaja käyttää koulutuksessa välineitä, joita ei voi ottaa mukaan kehään
- niitä ilman ei voi harjoitella
- klikkeri on työkalu (opetuksessa)

Haluan koiran työskentelevän minulle

- tätä käyttävät etenkin sellaiset ihmiset, jotka käyttävät rangaistuksia
- silloin koira työskentelee välttääkseen korjaukset, ei ihmiselle
- harjoittelu on kaksisuuntainen prosessi
- onnistunut koulutus tuottaa koiran, joka työskentelee mielellään ja iloisesti, luottaa omiin kykyihinsä selviytyä yllätyksistä
- käytetään positiivista vahvistamista ja ehdollistettua vahvistetta
- joku työ on koiralle itsessään palkitsevaa, esim. paimennus
- toko ei kenenkään koiran rodunomainen laji
- tokoon pitää liittyä jotain joka motivoi koira (posit.vahv.)
- kouluttamisen tuloksena saadaan aikaan koira joka ”työskentelee ihmiselle” – koira pitää työskentelystä ja ohjaaja on osa kokonaisuutta

ÄÄNEN EHDOLLISTAMINEN

- ääniherkkä koira
 - o klikkeri taskussa
 - o hanskassa selän takana
 - o hanskassa kädessä
 - o kädessä
- muut klikkausäänet (kieli, kansi)
- äänen tekeminen koiran tehdessä jotain mukavaa samalla (syö esim.)
- pentujen imiessä klikkaus 3 vko vanhat pennut

Ajoitus on oleellista (timing)

- klikataan juuri kun oikea toiminto tapahtuu
- pitää kysyä, mitä aikoo vahvistaa ja mitä todella vahvistaa
- koiraan pitää keskittyä koko ajan koulutuksessa

- koulutussessio lopetetaan huolella (ei äkillisesti), ettei koira luule saavansa rangaistusta silloin
- CR tuotetaan silloin, kun toiminto tapahtuu; PR sen jälkeen, kun toiminto on tapahtunut
- Klikkausta ei saa odottaa liian kauan
- Vahvistaminen on prosessi
- Ajoitusvirhe mieluummin liian aikaisin kuin myöhään: aikaisin → koira ei ehdi loppuun saakka, mutta kerrotaan sen tekevän silloin oikein; myöhään → toiminto meni jo

Klikkaus päättää toiminnon

- sääntönä on, että joka kerta kun klikkaa, kerrotaan koiralle sen tekevän oikein ja käytös on silloin tehty
- koira saa silloin lopettaa tekemisensä
- harjoitellaan yhtä asiaa kerrallaan

Jatkaminen (keep going)

- klikkauksen käyttö keskellä ketjua
- kauppasopimus; naksu = maksu
- ei saa rikkoa sitä
- klikkauksen käyttö jatkamismielessä sekoittaa, säännöt muuttuvat
- klikkeriä voidaan käyttää kehuna; jatkamismielessä, kannustimena
- halu käyttää klikkeriä kesken ketjun → ketjun osa ei ole tarpeeksi vahva, harjoitellaan erikseen
- vapaa-käskytyks mahdollista (s. 14)

Klikkaus siltana

- CR mahdollistaa vahvistamisen kauempaa
- Tekee sillan kuilun yli kouluttajan ja koulutettavan välille
- Esim. eteenlähettäminen ja kosketuskeppi

PERUSSHAPINGPROSESSI

- positiivinen vahvistaminen (R+) on sekä asenne että metodi
- usko koiran kykyihin suorittaa tehtävät
- pelaaminen voittaakseen
- jos koira työskentelee tarpeeksi pitkään ja kovasti, se saavuttaa palkkion
- koira oppii kestämään vaikeuksia ja epäonnistumisia
- opetuksessa määritellään ensin kriteerit jokaiseen liikkeeseen/liikkeen osaan. Esim. istuminen → takapuoli maassa, tasapainoinen istuminen, suora asento, pysyminen istumassa
- kehitetään jokaista kriteeriä yksi kerrallaan
- nostetaan kriteeriä vähitellen → DR jossain vaiheessa (tietynlaiset toiminnot)
- ei muuteta kauppasopimusta, mutta kohotetaan vaatimustasoa
- pidennetään aikaa ennen CT (esim. istuminen – pitää istua kokonaan alas saakka)
- ohjaajan pitää ymmärtää jokaisen liikkeen kriteerit ja kuinka niitä kehitetään loogisesti

Vahvistusmahdollisuudet/satunnaisuudet

- käyttäytymistä vahvistetaan päivittäin
- esim. hymy kaverille – vastahymy → vahvistaa hymyilemistä
- ohjaaja tarjoaa vahvisteita tietoisesti

KAHDEN TYYPPISTÄ VAHVISTAMISTA

- vahvistaminen vahvistaa käyttäytymistä
- vahvistaminen ei ole sama asia kuin palkitseminen
- palkkion voi saada jälkikäteen jostain mitä on tehnyt menneisyydessä. Tämä ei takaa sitä, että ko. toimintaa toistettaisiin uudelleen tulevaisuudessa
- vahvistaminen tähtää sen toiminnon vahvistamiseen, mikä laukaisi vahvisteen saamisen
- positive reinforcement = R+ = koiralle annetaan jotain miellyttävää vahvistaakseen tapahtunutta käytöstä
- negative reinforcement = R- = otetaan jotain epämiellyttävää pois vahvistaakseen käytöstä
- Hihnatyöskentely (leash work) perustuu R-: käytetään pakotetta (aversive) / nykäisyä, jotta koira tekisi toivotun asian. Kun koira tekee oikein → pakote poistetaan
- Koiran toiminto perustuu siihen, että se pyrkii välttämään (avoid) nykäisyä
- R- = jotain, jonka välttämiseksi koira työskentelee
- R- koulutuksessa käytetään ns. motivoivia menetelmiä, koska koulutuksessa on mukana aina vastentahtoisuutta ja välttämistä (aversion ja avoidance)
- R+ koulutuksessa ei tarvitse erikseen motivaatioharjoituksia

Positiivinen vahvistaminen

- R+ = jotain, jota saavuttaakseen koira työskentelee
- Operantti ehdollistuminen opettaa koira työskentelemään tällä tavalla
- Tee oikein → hyviä asioita seuraa
- Koira ei pelkää uusia asioita tällä tavalla opetettuna, negat. vahv. kautta opettaminen jättää pelon uutta kohtaan
- Koira, joka ei pelkää uutta, oppii helpommin uusia toimintoja sekä kestää negatiivisen informaation paremmin – eli kun koira tekee virheen, se voidaan kertoa koiralle ilman että koira tulee pelokkaaksi (esim. väärin –sana)
- Ei stressaa koira
- Harjoittelusta tulee vuoropuhelua kouluttajan ja ohjaajan välillä
- Negatiivinen informaatio ei ole negatiivista vahvistamista
- Koira ymmärtää, että sen tekemä asia ei ollut haluttu, ja sen kannattaa kokeilla jotain muuta
- "Pelko tappaa mielen" (fear is a mind killer)

Negatiivinen vahvistaminen

- arkielämässä prosessi usein objektiivinen: veden juomista vahvistaa negatiivisesti janon sammuminen
- R- on kaksi puolta: pakotteen/epämiellyttävyyden (aversive) esiintuminen sekä sen poistaminen
- Se toimii siis kahdella tavalla: vähentää epätoivotun käytöksen esiintymistä tulevaisuudessa sekä lisää toisen käytöksen esiintymistä
- [em. ei ihan sovi ihan tieteelliseen kieleen]
- esim. istuminen: ohjaaja painaa koiran alas istumaan sekä nypittää hihnasta ylös ja kun koira istuu → paine pois
 - o ylösnykäisy = "korjaus" (correction), tavoitteena sammuttaa epätoivottu käytös (seisominen) linkittämällä se epämiellyttävään asiaan
 - o hihna päästäminen = poistetaan epämiellyttävyyden kun haluttu toiminto saadaan aikaan
- koira oppii istumaan välttääkseen pakotteet

Perinteinen / käskypohjainen (command-based) harjoittelu perustuu negatiiviseen vahvistamiseen

- taustalla on aina epämiellyttävä seuraamus, jos koira epäonnistuu
- "koira tietää, että sen on toteltava"

- käskypohjaista
- käskyt mukaan varhaisessa vaiheessa
- käytökset tällä tavalla opetettuna eivät ole vahvoja sammumiselle

Erot negatiivisen vahvistamisen ja rankaisun välillä

- hinnasta nykäisy = rankaisu (punishment)
- sen lopettaminen = negatiivinen vahvistaminen
- tässä käytetään negat. vahv. molemmista
- rangaistus olisi sellainen epämiellyttävä asia, joka tapahtuu niin myöhään käytöksen jälkeen, että se ei voi vaikuttaa enää siihen
- tärkeää
 - o ajoitus
 - o tarjolla oltava vaihtoehtoinen oikea toimintatapa

Negatiivinen vahvistaminen ja rangaistus arkielämässä

- white door verbal –poliisit
- jos ajaa vähän ylinopeutta → poliisi ajaa vierelle ja jos hidastaa → ajaa pois ← toimii negatiivisena vahvisteena, sisältää mahdollisuuden sen poistumiseen (= hidastaminen)
- sakon kirjoittaminen on rangaistus, sitä ei voi välttää, mutta ei auta siihen, että ajaisi hitaammin tulevaisuudessa (ainakaan välttämättä)

KEHÄVIISAS KOIRA

- koirien "lamaantuminen" → monesti pakotteiden käytön seurausta, on helpompi olla tekemättä mitään koska silloin on toivoa niiden välttämistä
- rangaistuksen käytön yhteydessä koira voi oppia välttämään sitä sen sijaan että toimisi
- ns. kehäviisas koira = koira toimii huonommin kokeessa kuin harjoituksissa
- selityksiä: koira tietää, että kehässä sen ei tarvitse totella
- potaskaa...esittävät, että koiralla on motiiveja olla tottelematta, inhimillistämistä
- syitä:
 - a) koira, jota on treenattu negatiivisella vahvisteella → epämiellyttävyyden poissaolo tarkoittaa sitä, että koira tekee oikein
 - kehässä koira tekee väärin → mitään ei seuraa → koira siis tekee oikein...
 - b) välttäminen: pakotteet luovat välttelyä ja niiden koulutuksen tuloksena koira tavoittelee koko ajan pakotteesta eroopääsyä. Negat. vahvistaminen luo "pakoa", se halutaan pois. Kehässä koira pääsee negat.vahv. eroon (ei hihnaa, ei rangaistuksia) sekä karkaamalla kehästä että olemalla tottelematta, ei "tarvitse" tehdä mitään

Positiivinen vahvistaminen ei ole "motivoivaa" kouluttamista ("motivational")

- yksi tapa ratkaista kehäongelmat on ns. motivoiva kouluttaminen
- motivoiva kouluttaja ei ole luopunut negatiivisesta vahvistamisesta koulutuksen perustana
- hän peittää negatiivisten vahvisteiden vaikutukset lelujen, namien ja ylitsevuotavien kehujen kautta
- tämä ei poista ongelmaa: negat.vahv. perustuva koulutus ei motivoi koiraakaan eikä ohjaajaa
- joudutaan etsimään ehkä kauan koiria, jotka kestävät koulutusta
- posit.vahv. perustuva koulutus on itsessään motivoivaa, ei tarvitse erikseen motivaatioharjoituksia, samalla se rakentaa ja ylläpitää kiinnostusta siihen, mitä tehdään
- jos kauppasysteemi koiran kanssa on rakennettu oikein, ei ole mitään syytä, miksi koira ei tottelisi – koira tekee mitä halutaan ja se saa mitä se haluaa; miksi se ei tottelisi?

- Ja jos koira ei tee oikein; kukaan ei ole erehtymätön! Tavoitteena on mahdollisimman hyvä luotettavuusaste

TAIKAUSKOINEN KÄYTTÄYTYMINEN (SUPERSTITIOUS)

- käyttäytyminen alkaa taikauskaisesta käyttäytymisestä
- esim. tehdään ruokaa – sitä tippuu lattialle → koira syö sen → alkaa kerjätä ruokaalaitettaessa, vaikka ei oikein tiedä, miksi ja miten sai viimeksi ruokaa (jotenkin keittiössä ollessaan taivaalta)
- operantissa ehdollistamisessa vahvistetaan koiran tarjoamaa käyttäytymistä em. esimerkin tapaan

KLIKKERIIN TUTUSTUMINEN

Yhteyden sheippaaminen

- CT –yhteys
- perusehdollistamista
- ajoitus tärkeää: aluksi ei vahvisteta mitään erityistä käytöstä vaan CR jälkeen tarjoillaan mahdollisimman nopeasti PR → koira assosioi yhteyden niiden välillä
- namit mielellään kädestä, ei lattialta
- joskus tuntuu siltä, että koira ei tee mitään – mutta muistettava, että käyttäytyminen on kaikkea sitä, mitä kuollut koira ei voi tehdä
- koiralta voidaan pyytää pieniä toimintoja, kuten kaikki tassut maassa
- ajoitusta voi opetella tempujen tekemisen avulla

Yhteyden testaaminen

Testi 1: herkkyyys äänelle: koira tekee jotain → C ja tarkkaillaan koiran reaktiota. Jos reagoi (näkee koirasta) → yhteys lienee muodostettu

Testi 2: annetaan koiran tarjota käytöstä: koira istuu/seisoo/makaa → valitaan joku käytös ja aletaan palkita siitä (harvemmin tarjottu). Ko. käytöksen pitäisi alkaa toistua useammin kuin muiden.

YHTEYDEN SÄILYTTÄMINEN

Ei koskaan C ilman T

- kauppasopimus!
- Jos klikkaa ilman palkkaa → jää "velkaa" koiralle
- Ei toimi enää yhtä hyvin

Ei palkkaa ilman klikkausta

- jotta klikkerin teho säilyisi mahdollisimman hyvänä
- palkkion saaminen riippuvaista klikkerin äänestä

Milloin CT?

- aluksi heti kun koira tekee oikein
- PR tulee, mutta ei aina heti – joskus pitää odottaa
- Joskus koiran pitää työskennellä pitempään tai kovempaa saadakseen palkkion – kauppasopimus kuitenkin aina voimassa

Koiran nimen opettaminen

- koirat eivät aina osaa nimeään
- koiran pitäisi reagoida siihen välittömästi

- nimi on vihje tietylle käytökselle (huomion kiinnittäminen ohjaajaan)
- palkitaan aluksi vain pään kääntämisestä, siitä edetään vaikeampaan
- pidennetään aikaa ennen CT → koira oppii katsomaan ohjaajaa aina pitempään
- sama niin, että koira puuhailee omiaan → koira katsoo ohjaajaa/kääntää päätä ohjaajaa päin → CT
- kun koira tulee hakemaan palkkionsa → peräännyttään siitä ja uudelleen CT
- samalla nimestä tulee myös kutsusana koiralle
- koiran nimi toimii aina samanlaisena vihjeenä eli reaktio siihen sama aina, samoin äänensävy normaali

VAHVISTUSAIKATAULUT (Schedules of reinforcement)

- kun ehdollistaminen aloitetaan → vahvistamissuhde 1:1 = jatkuva vahvistaminen (continuous R)
- kun koira osaa halutun käytöksen → halutaan sekä säilyttää käytös että vahvistaa sitä → vahvempi sammumista vastaan → kaksi tapaa
 - jatkuva vahvistaminen (CoR)
 - 1:1 suhde, mutta paljon toistoja
 - korkea suhde onnistumiset vs. epäonnistumiset
 - tässä tavassa on tärkeää, että kriteeriä ei nosteta ennen kuin onnistumissuhde on n. 8/10
 - vaihteleva/ajoittainen vahvistaminen (variable R) VR
 - vahvistussuhde esim. 2:1, 3:1, 4:1 tai korkeampi

Kumpaa käyttää ja miksi

- jotkut käytökset vaativat jatkuvaa vahvistamista ja jotkut (kuten paikallaolo) kehittyvät vain vaihtelevan vahvistamisen kautta
- jos vaaditaan tarkkuutta → CoR ja paljon toistoja
- pitkäkestoiset suoritukset → VR

SAMMUTTAMINEN

- kun käytetään VR → käytökset tulevat aina alttiiksi sammumiselle, katoavat
- periaatteena ehdollistamisessa on se, että ne käytökset, joita vahvistetaan → lisääntyvät ja ne, joita ei vahvisteta → häipyvät pois, sammuvat
- käytökset, joita vahvistetaan CoR → tulevat vahvoiksi loppumista vastaan, mutta sammuvat helposti
- esim. kuulakärkikynällä kirjoittaminen: kynästä ei tule mustetta → ravistetaan → ei toimi → heitetään pois (kynän käyttö on ollut CoR alainen eli on aina kirjoittanut – ei kirjoita – heitetään pois)
- jos kynä ravistamisen jälkeen toimii → käytetään (VR). Ei toimi → ravistetaan uudelleen → toimii → kirjoitetaan. Kynän käyttämisestä tulee vahva sammumista vastaan.
- Sammumispurkaus (extinction burst): käytös, joka on vahva sammumiselle kasvaa intensiteetissä ennen häviämistään
- esim. kynä → ei toimi, ravistus, toimii → ei toimi, ravistus → ei toimi → rajumpi ravistelu tms. saattaa toimia jne. kunnes rajukaan ravistelu ei saa kynää toimimaan
- toinen esimerkki lapset: heittäytyminen lattialle kaupassa – vanhemmat eivät ole huomaavinaan → kovempi kiukuttelu → vanhemmat huomaavat → kiukuttelu seuraavalla kerralla taas kovempaa kuin jos lasta ei noteerattaisi → kiukuttelu sammuisi pois

- matkalla sammumista kohden käytös, joka on vahva sitä vastaan, voimistuu hetkellisesti sammumispurkauksen aikana
- jos tuolloin vahvistaa tätä käytöstä → saa voimistuneen käytöksen esille ja lisääntymään

Sammuttaminen ja VR

- jotta sammuttamisvaiheessa esim. lapsi saisi kiukuttelunsa läpi, sitä pitää voimistaa sekä kestoissa että voimassa (huutaa kauan ja lujaa)
- täten VR toimii
- kun käytös on saatu aikaan, ei vahvisteta jokaista käytöstä vaan esim. joka toinen tai kolmas kerta
- koira oppii, että palkkio tulee, mutta se ei ole ihan varma, milloin ja minkäläatuinen suoritus sen saa aikaan → koira yrittää aina vain parempaa suoritusta
- pitää olla varovainen: koira ei saa jättää sammumispurkausalueen alle, muuten ei saada parempia suorituksia
- mennään alueen yli → käytös häviää

Jojo-efekti

- sammumispurkauksen alueelle menossa pitää samanaikaisesti laajentaa vahvistamiskaalaa loppupäässä sekä sillä alueella, missä käytös on vahvaa (jojottamista)
- tyypillinen jojo-ohjelma liikkuu +- 50% keskiarvosta
- esim. istuminen. Koira osaa istua 5 s. Halutaan lisätä kestoja minuutteihin. Käytetään VR istumisen laajentamisessa. +- 50% 5 s istumisessa tarkoittaa väliä 2-7 s. Eli sillä välillä palkitaan, kuitenkin niin, että minimiä ja maksimia palkitaan molempia ainakin kolmesti / harjoituskerta. Ja joskus välittömiä palkkioita eli n. 1 s jälkeen.
- Kun koira on varma 5 s. → nostetaan keskiarvoa 7 s. → vaihteluväli tällöin 3 – 10 s. Samalla tavalla edetään kunnes päästään haluttuun aikaan.
- VR voidaan käyttää myös erityisiin toimintoihin, kuten noutoihin sekä nopeampiin luoksetuloihin, nopeampiin istumisiin jne.
- Ei saa pyytää liian montaa toistoa vahvistamisten välillä!

Jackpotit

- VR:ssä koira pyydetään työskentelemään kovemmin saavuttaakseen vahvisten
- Jos palkkio on aina sama, koira ei ehkä alakaan työskennellä paremmin
- Vastine tälle on jackpot – kun koira tekee hyvin → annetaan useita nameja yhden sijasta tai jotain muuta koiralle mieleistä
- Jakpottia ei saa käyttää "motivaattorina", ei palkita koira sillä, ellei koira tee erityisen hyvin

VR:N VIRHEITÄ

- jotkut kouluttajat huolestuvat siitä, että mistä koira tietää VR-vaiheessa, milloin se tekee väärin (negat.rangaistus) ja milloin siltä vain halutaan enemmän
- vastaus: ei mistään eikä sillä ole kovin paljon väliä
- jos VR käytetään pitkäkestoisten suoritusten harjoittelussa, koiralta ei pyydetä vaikeampaa/pitempää suoritusta kuin se osaa/jaksaa
- jos vahvistetaan yksittäistä käytöstä (esim. suhde 1:3), ei saa pyytää liian montaa toistoa ilman palkkiota ennen kuin käytös on varmaa
- jos kuitenkin ollaan VR:ssä ja koira tekee käytöksen → ei vahvistusta → mitä tapahtuu? Todennäköisesti sammumispurkaus joko niin, että se kokeilee "väärää" uudelleen tai ponnistelee kovemmin ja tekee oikean käytöksen
- jos kokeilee sen jälkeen uudelleen väärää → ei vahvistusta → sammumispurkaus edelleen mahdollinen kuten edellä; väärä käytös häviää lopulta, kun sitä ei vahvisteta
- kun väärä sammuu → koira kokeilee jotain muuta → palkitaan se heti

- muutama 1:1 vahvistaminen ja sitten VR
- jos koira tekee virheen, on yleensä hyvä vahvistaa oikeaa käytöstä heti
- se, että koira tekee virheen, ei ole vaarallista – virheen tekeminen kertoo, että koira kokeilee, mitkä toiminnot tuottavat palkinnon
- antamalla koiralle aikaa se oppii itse, miten toimimalla se saa palkkion = tekemällä oikein
- jäljelle jäävä käytös on erittäin luotettava, koira on testannut väärät vaihtoehdot ja todennut ne kannattamattomiksi
- jos koiraa estetään tekemästä virheitä estetään samalla tämä osa oppimisprosessista
- ...ja virheet saattavat tulla esille kilpailussa...
- virheitä kuitenkin sattuu – kysymys on miten koira reagoi tähän? Rankaisemalla opetettu koira helposti lamaantuu, koska on turvallisempaa olla tekemättä mitään rangaistuksen pelossa. Operantisti opetettu koira selviää virheestä, on oppinut etsimään tien oikeaan ratkaisuun itse.

KUISKAUSKOMENNOT

- käskyjä ei tarvitse huutaa koirille
- käskyt annetaan koiralle normaalilla äänellä → rauhoittaa harjoittelutuokioita
- koiralle kova ääni on merkki stressistä tai aggressiosta
- hiljaa työskentelemällä koiran pitää keskittyä ohjaajaan paremmin

VIHJEEN LIITTÄMINEN TOIMINTOON

- DS = discriminative stimuli = erotteleva ärsyke
- vihje on ärsyke tietylle käytökselle
- ärsyke ei ole sama asia kuin vahviste
- ärsyke laukaisee käytöksen, vahviste vahvistaa sitä
- me opimme tunnistamaan ärsykkeeseen, joka laukaisee käytöksen ja ärsykkeet, jotka eivät laukaise sitä
- molempia kutsutaan erotteleviksi vahvisteiksi (DS)
- ärsyke, joka aiheuttaa käytöksen = SD
- ärsyke, joka ei aiheuta käytöstä = SΔ
- SD voi olla esim. "istu", joka on samalla SΔ seisomiselle
- vihjeisiin liittyy liian usein vaihtelevia äänensävyjä, käsiliikkeitä, hihnannykäisyjä jne. ylimääräisiä tehosteita
- osa tästä on tiedostamatonta, osa tiedostettua
- suuri osa harjoitteluajasta menee näiden tehosteiden poistamiseen
- tärkeää on välttää tehosteita opettaessa koira
- yleistämiseen liittyy tehosteiden ...30
- shapingin yksi eduista liittyy siihen, että se vähentää tehosteiden käytön tarvetta – käytetään vähän tai ei ollenkaan apuja eikä vihjettä lisätä ennen kuin toimintoa on vahvistettu monenlaisissa tilanteissa ja paikoissa

Ärsykekontrolli

- ärsykekontrollissa oleva käytös tapahtuu vihjeen mukaisesti

3-osaa

- jotta käsky olisi vihjeen alaisuudessa, kolme osaa pitää laittaa paikoilleen
 1. ärsyke
 2. käytös
 3. vahviste
- kun vihje lisätään valmiiseen käytökseen, maksimoidaan onnistumisen mahdollisuus (esim. sanotaan koske, kun koira koskee alustaa – onnistuminen 100%)

- myös alusta tai noutoesine voivat toimia ärsykkeinä, joka yleistyy muunkinlaisiin alustoihin ja noutoesineisiin

4-osainen testi

1. koira tekee X kun sanotaan X
 2. koira ei tee Y kun sanotaan X
 3. koira ei tee X kun sanotaan Y
- 1 ja 2 voi saada aikaan jo varhaisessa vaiheessa
 - 3 tulee mukaan, kun sheipataan muitakin käytöksiä
 - liian montaa käytöstä ei kannata yhtä aikaa laittaa ärsykekontrolliin – sekaannusta muuten
4. koira ei tee X paitsi silloin kun sanotaan X (kun työskentelee, muuten saa tehdä ainakin jotain toiminnoista)
- kokeissa näkyy ennakkointia, kun 4. kohta ei ole kunnossa
 - 3 ensimmäistä osaa pitää olla kunnossa ennen 4 siirtymistä
 - jotta 4. kriteeri säilyy, pitää jaksottaisesti eristää ja vahvistaa erikseen liikkeiden osia, jotta koira ei sekoita niitä koko liikkeeksi ja alkaa hutiloida

Latenssi ja rajoitettu odotusaika (limited hold)

- yksi osa ärsykekontrollia on se, että koira tekee suorituksen heti vihjeen jälkeen
- latenssi = tauko vihjeen ja käytöksen välillä
- halutaan 0-latenssia eli koira tekee heti
- koiralle ei saa antaa liikaa aikaa reagoida vihjeeseen
- hitaasti liikkuva koira voi tehdä itse suorituksen hitaammin, mutta sen pitää kuitenkin reagoida käskyyn yhtä nopeasti kuin nopean koiran = heti, latenssi 0
- rajoitettu odotusaika: järjestelmällisesti pienennetään latenssia vahvistamisen kautta
- jos koira ei ole tarpeeksi nopea → poistetaan tekemisen mahdollisuus hetkeksi

Latenssi tapana

- jos hiotaan latenssiaikaa pienemmäksi yhdellä alueella, se yleensä pienenee muillakin ja päinvastoin
- latenssista voi tulla tapa (hidas reagoiminen käskyihin)
- nopeasti työskentelystä tulee koiralle tapa (samoin hitaasti)

Latenssi ja ennakkointi

- kun latenssia hiotaan nolaa kohti, voidaan joutua ennakkointiin
- tasapainoilua: halutaan nopeaa reagointia, mutta ei kuitenkaan ennakkointia
- Baileyn ABC
 - o A antecedent (edelläkäypä, entisyys)
 - o B behavior (käytös)
 - o C consequence (seuraamus)
- yksi tapa ratkaista ennakkointiongelma on sama kuin edellä 3-osaa -kohdassa olevat asiat
- vaatii ohjaajaa kysymään seuraavat kysymykset: mikä aiheutti käytöksen, mitä käytöstä yritetään muuttaa ja miten käytöstä vahvistettiin
- etsitään ylimääräisiä vihjeitä, joita ohjaaja antaa (eleet ym.)
- ennakkointiongelman voi ratkaista helposti vahvistamalla ärsykekontrollia
- esim. nouto – koiran pitää katsoa ohjaajaan ennen kuin se saa noutaa (silloin CT), valikoivaa vahvistamista tietyllä tavalla (selective reinforcement)

YLEISTÄMINEN (Generalization)

- kysymys: mitä jos koira ei tottele uudessa paikassa?
- vastaus...yleistäminen
- harjoittelun tavoite on ärsykekontrolli – vihje toteutetaan aina samalla tavalla paikasta riippumatta
- käskypohjaisessa koulutuksessa käytöstä testataan laittamalla koira tilanteeseen, jossa se luultavimmin tekee virheen ja sitä korjataan
- eli tee kuten sanotaan, tai...

- aina kun lisätään uusi kriteeri, vanhoja kriteereitä lasketaan hetkellisesti
- uusi ympäristö on uusi kriteeri
- esim. ooppera – kuoro ja laulajat osaavat kaiken oikein, mutta kun heidät puvustetaan ja lavasteet tuodaan paikoilleen → ei mene aluksi enää yhtä hyvin ← pitää harjoitella uutta tilannetta!
- uudessa ympäristössä koira tuskin suoriutuu yhtä hyvin kuin ”laboratoriossa” eli esim. kotona
- jos tätä suorituksen heikkenemistä pitää virheenä tai vääränä...väärin!
- em. asenne ei auta koiraa luottamaan itseensä oudoissa olosuhteissa
- halutaan saada koirasta yleisesti sopeutuvainen uusiin ympäristöihin, kaikkia ympäristöjä ei voi harjoitella
- fyysiset korjaukset eivät ole tässä oikea apu

- uudessa paikassa ”palataan lastentarhaan” eli alkuun
- uutta ympäristöä käytetään oppimismahdollisuutena
- silloin koiraa ei kuormiteta epärealistisilla odotuksilla – pyydetään vain sitä mitä koira osaa (huom! Pyydetään termi – sama kuin hevosten kanssa, hevosilta pyydetään esim. lisää käyntiä, ei käsketä kävelemään nopeammin...)
- lopulliseen toimintoon johtavaa polkua jäljitetään paluussa taaksepäin – samalla eri vaiheet vahvistuvat koiran mielessä ja koko liike
- tällä tavalla myös rakennetaan koiran luottamusta ohjaajaan – se on johtajuutta
- koiran luottamusta omiin kykyihin suoriutua eri ympäristöissä kasvatetaan

- yleistämisprosessi testaa ohjaajan joustavuutta, mielikuvitusta ja herkkyyttä kouluttajana

KÄYTTÄYTYMISKETJU (Behavior chain)

- käyttäytymisketju on harjoitus, joka koostuu erillisistä ja tunnistettavista osista, jotka suoritetaan yhdestä vihjeestä
- se voi olla yksi keskeytymätön käyttäytymisten sarja tai sarja toisiinsa linkitettyjä käyttäytymisiä
- käyttäytymisketjun osien tulee olla suoritettavissa erikseen alusta loppuun oikein, jokaisen käytöksen tulee olla suoritettavissa vihjeestä ja niiden pitää olla ärsykekontrollissa
- tokossa/tottiksessa lähes kaikki liikkeet ovat ketjuja

Käyttäytymisketjun sheippaaminen – takaperinketjuttaminen (backchaining)

- ketjussa koira liikkuu yhdestä käytöksestä toiseen käytökseen
- koiran pitää olla luottavainen itseensä siirtyessään eteenpäin
- paras tapa tähän on takaperinketjuttaminen
- sheipataan ketjua takaperin, viimeinen osa ensin
- silloin koira liikkuu koko ajan kohti aina vain tutumpia osia
- kun ketjuun lisätään osia, niiden pitää olla erillisenä itsenäisesti toimivia, muuten se aiheuttaa vain hämmennystä ketjussa
- kun osa on paikoillaan, se toimii samalla muiden osien vahvistajana = repertoire R
- repertoire vihje = ketjussa yksi käytös voi olla vihje toiselle käytökselle

Repertoire vahvistaminen RR (Toistuva)

- RR tarkoittaa sitä, että vihje B:lle toimii vahvisteena A:n hyvästä suorittamisesta
- eli jos koira tekee hyvin → saa jatkaa suoritusta, jos huonosti → ei saa jatkaa
- jos mitään on väärin A:ssa, koira ei saa tehdä B:tä

Vihje A → käytös A → CT

Vihje B → käytös B → CT →

Vihje A → käytös A = ärsyke B → käytös B → CT

- asia, joka vahvistaa tässä A:ta on B:n tekeminen

Repertoire vihjeytys

- tarkoittaa sitä, että koiran pitää tehdä useampia käytöksiä yhdestä vihjeestä
- esim. nouto
- kun osia on paljon, jokaiselle ei voi/ehdi antamaan omia vihjeitään → mistä koira tietää, mitä seuraavaksi pitää tehdä?
- vastaus: jokainen edellinen käytös on vihje seuraavalle käytökselle
- repertoire vihjeytys on auttaa uusien liikeketjujen muodostamisessa ilman että jokaista osaa pitää erikseen opettaa. Esim. nouto on opetettu → samoja osia noudosta hyppynoudossa, tunnarissa jne. joita ei tarvitse opettaa erikseen; jokainen esineen nostaminen toimii vihjeenä sen palauttamiseksi ohjaajalle

Keskimmäisten käytösten sammumisen välttäminen

- keskimäinen/ajoittainen (intermittent) käytös = sellainen, jota ei suoraan vahvisteta
- kolme olennaista osaa keskimäisten käytösten hajoamiselle:
 - o repertoire vahvistaminen
 - o ärsykekontrolli
 - o sammuttaminen
- kun käytöksiä liitetään ketjuiksi, keskimäiset osat usein tuntuvat katoavan
- kokeissa ennakoitina tunnettu
- keskimäiset osat ovat sammumassa, koska niitä ei ole vahvistettu kunnolla
- ärsykekontrolli on myös hajoamassa, koira ei saa palkkiota (mielestään) esim. istumassa olostuolissa

Repertoire vahvistamisen käyttö

- yksi ratkaisu on repertoire vahvistaminen
- siinä yksinkertaisesti vaaditaan että jokainen käytös suoritetaan oikein ennen kuin koira saa jatkaa seuraavaan
- tätä eivät kouluttajat aina noteeraa; koira tekee luoksetulossa huono maahanmenon – ohjaaja menee koiran luo ja ”korjaa” maahanmenon ja kutsuu sen jälkeen koiran luokse → koira ei saanut oikeastaan mitään ”rangaistusta” huonosta maahanmenosta, koska sai jatkaa luoksetulolla
- rangaistus on mukana tässä: vahvistetta ei anneta koiralle, jos se ei tee oikein
- vahvisteiden antamattomuudella pyritään sammumispurkaukseen, jotta koira parantaisi suoritustaan

Valikoivan vahvistamisen käyttö (selective R), SR

- toinen tapa ratkaista ongelma on SR
- siinä käytöksen ongelma eristetään ja vahvistetaan erikseen oikeaa suoritusta ja sitten liitetään takaisin ketjuun

KLIKKERIN HÄIVYTTÄMINEN (Fading)

- häivyttäminen = vähittäinen poistaminen
- häivytyksen prosessi:
 - o häivyttäminen on VR sivutuote, sen kautta koira oppii työskentelemään pitempään ja kovempaa saadakseen palkkion
 - o käyttäytymisketjuja opettaessa toisiaan seuraavat vihjeet korvaavat klikkerin samoin kuin repertoire vihjeet
 - o käyttäytymisketjussa repertoire vahvistaminen ottaa klikkerin paikan
 - o klikkeriin lisätään muita ehdollisia vahvisteita koulutuksessa, kuten keuhut, eleet jne.
 - o koulutuksessa tarjotaan muitakin primaarisia vahvisteita kuin ruokaa, esim. leikki, silitykset jne.
- suurin syy klikkerin häivyttämisen onnistumiseen on klikkeri itse
- se on tapahtuman merkkaja
- kun koira osaa käytöksen, sitä ei enää tarvitse merkata koiralle ja vahvistaa joka kerta, kun koira tekee sen
- esim. matematiikan oppiminen: aluksi kehuja yhteenlaskusta, myöhemmin se jo osataan → ei tarvitse kehua erikseen pitkässä kaavassa sen osaamisesta

CROSSOVER –KOIRA JA OHJAAJA

Crossover koira (sekakoulutettu, muuntuva)

- koulutettu perinteisillä menetelmillä
- käskypohjainen koulutus
- juuret negatiivisessa vahvistamisessa
- tällöin esim. hihnasta nykäisyyn puuttuminen kertoo koiralle, että se tekee oikein
- klikkerikoulutuksessa koiralle kerrotaan sen tekevän oikein vahvistamalla haluttua käytöstä
- käskyjen sijaan koiralle annetaan vihjeitä siitä, mitä sen pitäisi tehdä
- yleistä crossover koirien kanssa on se, että jossain vaiheessa koulutusta ne tulevat epävarmaksi joksikin aikaa
- syy: koira ei ole oppinut oikein toimintaa, se on vain oppinut välttämään aversiven (pakotteen)
- kun ohjaaja poistaa kaikki eleet yms. → koira hämmentyy
- esim. seuraa ei ole tarkoittanut koiralle "kulje mukana" vaan "kulje mukana, hihnasta nykäisyä"
- koira ei ole myöskään tottunut tekemään mitään ilman komentoja
- kun koira on epäileväinen → se ei tee mitään
- mahdollisen virheen tekemisestä seuraa rangaistus, joten on parempi välttää se tekemättömyydellä
- kun crossover koiran kanssa aloitetaan koulutus, sen suoritustaso putoaa jossain vaiheessa koulutuksen alkua
- em. seikat aiheuttavat sen
- koira on oppinut, että pakotteen/rangaistuksen poissaolo = koira tekee oikein ← tästä poisoppiminen ja tilalle se, että vahvisten poissa/läsnäolo on se, joka kertoo, tekeekö koira oikein
- kestää jonkin aikaa...
- kannattaa aloittaa kuin käsissä olisi täysin kouluttamaton koira ja annetaan käytösten muotoutua uudelleen operantisti

Ei enää oppimistasanteita

- perinteisessä menetelmässä oppiminen tuntuu pysähtyvän jossain vaiheessa
- perinteisessä opetuksessa yritetään opettaa koiralle useita asioita kerrallaan → koiran mielen pitää saada käsitellä nämä asiat ja jos se ei ehdi → ei pysty omaksumaan, tarvitsee lepoa
- operantissa koulutuksessa ei tasanteita tule, jos ja kun opetus suoritetaan huolellisesti edeten

Crossover kouluttaja

- säännöt ovat muuttuneet
- täytyy opetella uusi systeemi
- hihnasta eroopääsy ensimmäinen vaihe
- sitä käytetään liikaa koiran ohjailuun, koiran pitämiseen ohjaajan luona, nyitään siitä ilman syytä
- pitää kommunikoida koiran kanssa, kertoa mitä halutaan ja vastata, kun koira tekee oikein
- kun koira ei tee oikein → on hyväksyttävä, että se ei sitä osaa siinä tilanteessa, ei ymmärrä

Pakko (compulsion)

- jossain vaiheessa monet kouluttajat kuitenkin ottavat mukaan sen, että koiran on "pakko" tehdä suoritus (vaatiminen tai miten sitä sanotaankaan)
- "totteleminen ei ole vapaaehtoista, koiran täytyy tietää, että sillä ei ole vaihtoehtoja"
- Kysymys:
 1. Oletko itse valmiimpi tekemään sellaista, mitä haluat tehdä kuin sellaista, mitä sinun on pakko tehdä?
 2. Jos teet jotain, mitä haluat tehdä, tuletko sen tekemisestä motivoituneeksi ja innostuneeksi?
- operantti koulutus perustuu siihen, että koira tekee mitä sinä haluat, koska se on sama asia mitä koira haluaa tehdä

Koiralla on aina valinnanmahdollisuus

- entä jos koira ajattelee, että sillä on mahdollisuus totella tai olla tottelematta?
- uskotaan, että negatiivinen vahvistaminen poistaa valinnanmahdollisuuden (ja halun)
- koira aina kuitenkin valitsee, totellako vai ei
- viimeistään kehässä saattaa tehdä valinnan (epätoivottuun suuntaan...)
- osa kouluttajista (perint.) etsii sopivaa koiraa pitkään
- monet rodut eivät suostu negatiivisella vahvisteella toteutuvaan koulutukseen, sanovat sopimuksen nopeasti irti (välttelevät rangaistusta, eivät tee mitään)
- nämä ovat ns. vaikeasti koulutettavia
- sopiva koira negatiivisella vahvisteella kouluttavalle on sellainen, joka kestää paljon stressiä ja rangaistuksia; ne ominaisuudet ovat koirassa itsessään
- pakko luo koiria, jotka toimivat voiman pelossa, ei koiria, jotka toimivat yhdessä ohjaajan kanssa
- negatiivinen vahvistaminen voi myös rajoittaa mielenkiintoa yleisesti asioita kohtaan, "kaventaa näkökenttää", saa aikaan mekaanisesti, stereotyyppisesti tai pakonomaisia suoritettuja toimintoja
- koira on ns. liikeopetettu
- epänormaalin ongelman kohdatessaan koira ei osaa toimia, normaalisti luotettava suoritus hajoaa
- koira on koulutettu passiivisuuteen epävarmuuden kohdalla

Harjoittele tehdäksesi parhaasi, ei täydellistä

- oikeiden suoritusten maksimointi
- täydellistä ei voi odottaa...mutta lähelle sitä pitää pyrkiä
- virheitä voi sattua kuitenkin vrt. huippu-urheilijat

Pakon käytön tarve nousee ohjaajan virheistä

- jos tuntuu siltä, että pitää käyttää pakkoa → ohjaaja on ylittänyt koiran osaamistason siinä vaiheessa
- on vaadittu liikaa
- esim. häiriöitä liikaa
- tällöin pakko = rangaistus siitä, että koira ei tiedä, mitä sen pitäisi tehdä uusissa olosuhteissa
- toinen vaihtoehto voi olla se, että koira yrittää viestittää jotain ohjaajalle: rauhoittavat signaalit

Sananen sanasta korjaaminen

- ohjaajat usein käyttävät ko. sanaa
- monenlaista toimintaa korjaamisen nimissä
- epämääräinen termi
- mihin korjaamisen pitäisi tehot (esim. koiran lyöminen?)
- jos tuntuu siltä, että pitäisi käyttää voimaa koulutettaessa → tekee jotain väärin

VR ja pitkäkestoiset käytökset/toiminnot

- VR vahvistaa käytöstä, koska se kehittää koiran ymmärrystä siihen, että jos koira jatkaa tekemistään, se "voittaa"
- kuten raha-automaateissa koira ei tiedä, milloin se voittaa
- vähitellen pidennetään koiran halua työskennellä pitempään/tehdä useampia toistoja
- pari "pakollista" seikkaa muistettava:
 - o jojo: ylä- ja alarajaa on aina silloin tällöin käytettävä (yllätyksellisyys), koira pysyy keskittyneenä koko ajan
 - o koulutuksen lopettaminen lyhtykestoiseen suoritukseen hyvä idea → optimoi koiran onnistumisen mahdollisuuden
 - o koiran käytöksen pitää olla jokaisella tasolla varmaa ennen kuin siirrytään seuraavalle tasolle
- yhden tason kesto n. viikko
- huom! VR:n kanssa harjoitellessa ollaan koko ajan sammumisen kanssa tekemisissä; liialliset vaatimukset → käytöksen sammuminen
- ei saa nostaa vaatimustasoa liian nopeasti
- kerralla oikein – ei tarvitse korjailla myöhemmin
- onnistumisprosentin oltava aina korkea (vähintään 80%) → siksi ei liian korkeita suhteita VR:ssä, 1:2 ja 1:3 turvallisia
- CT vaiheessa koira vapautetaan aina, se on merkki koiralle, että se saa lopettaa tekemisensä

1. Ohjelma – seuraaminen

Taso 1: keskiarvo = 5 askelta: 5,2,6,3,7,3,5,1,7,4,3,5,1 (52 askelta)

Taso 2: (7): 7,3,10,5,8,4,7,2,5,10,3,7,2 (73)

Taso 3: (10): 10,5,8,4,12,6,10,3,7,10,5,12,1,10,3 (106)

Taso 4: (12): 12,6,10,4,15,7,12,6,15,8,12,2,10,4 (123)

Taso 5: (15): 15,7,12,8,13,6,20,2,10,7,15,9,20,12,8,15,7,3 (202)

Taso 6: (20): 20,10,12,8,15,9,17,10,25,15,3,20,10,25,13,5 (217)

Taso 7: (25): 15,25,12,20,5,15,2,18,30,12,25,15,30,25,12,3 (299)

Taso 8: (30): 25,30,15,20,10,17,35,5,25,30,15,20,35,17,30,15,5 (344)

- seuraamisen määrä kokonaisuudessaan kasvaa paljon tasolta toiselle siirryttäessä, mutta koira ei huomaa sitä, koska nousu tapahtuu annoksina
- em. voidaan laajentaa eteenpäin (40 askelta, tottis itse asiassa 50 askelta?)

Taso 9: (35): 30,35,17,25,12,21,40,7,30,35,17,25,40,21,35,17,7(414)

Taso 10: (40): 35,40,20,30,13,25,45,9,35,40,20,30,45,25,40,20,9 (481)

Taso 11: (45): 35,45,22,32,15,27,50,11,40,45,22,35,50,27,45,22,11 (534)

Taso 12: (50): 35,45,25,40,17,32,55,13,45,50,25,37,55,27,50,25,13 (599)

- välillä nopeita eli 1-2 askeleen jälkeen palkitsemisia

2. Ohjelma – paikallaolo

- kaksi elementtiä – aika ja etäisyys
- jos koira lähtee liikkeelle → se palautetaan mitään sanomatta paikoilleen, lyhennetään sitten aikaa ja matkaa puolella

Taso 0 (0 askelta): kaksi osaa: 1. seistään koiran vierellä ja 2. seistään koiran edessä

Taso 1 (koira ohjaajan sivulla):

(1) 15,7,10,22,1,7,15,5,22,10,7,15,3,22,1, (2 min 42 s)

(2) 22,11,15,3,7,33,11,22,1,15,11,33,22,5,33,3 (4 min 7 s)

Taso 2 (koiran edessä)

Vaihe 1: vahvistetaan istumista kun ohjaaja siirtää oikeaa jalkaansa eteenpäin. Kun se onnistuu → vahvistetaan sitä, että koira pysyy paikoillaan vasentakin jalkaa siirrettäessä. Sitten vahvistus sille, kun ohjaaja kääntyy koiraan päin. N. 10 / vaihe.

Vaihe 2: toistetaan (1) ja (2) molemmat kaksi kertaa.

(3) 33,16,5,24,45, 1,16,8,33,45,3,16,10,33,5,24,45,16,1 (6 min 48 s)

(4) 45 s. (22-67)

(5) 67 s. (33-100)

Taso 3: 1 askel pois koirasta. (1) ja (2) kertaalleen, (3)-(5) kahteen kertaan jokaista.

Taso 4: 2 askelta pois koirasta. Sama kuin edellä.

Taso 5: 3 askelta pois koirasta. Sama kuin edellä.

Jne. kunnes päästään halutulle etäisyydelle.

Nämä kaavat ovat esimerkkejä, pitää soveltaa omalle koiralle.